

Analiz

ABD-İran Arasında Yeni Temaslar: Müzakerenin Açmazları ve Savaşın Geleceği

Emine Gözde Bayraktaroğlu & Rahim Farzam

Ekim 2026

ABD-İran Arasında Yeni Temaslar: Müzakerenin Açmazları ve Savaşın Geleceği

Emine Gözde Bayraktaroğlu
Rahim Farzam

COPYRIGHT © 2026

Bu eserin bütün hakları saklıdır.

Bu eser İRAM'dan yazılı izin alınmadan elektronik veya mekanik yollarla çoğaltılamaz. Metnin dijital versiyonu için <https://www.iramcenter.org> adresini ziyaret ediniz.

Dijital kopya bu siteye aktif link verilerek kısmi olarak paylaşılabilir.

Burada ortaya konulan görüşler öncelikli olarak yazara aittir ve İRAM'ın kurumsal görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

İRAM | İRAN ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Bulvarı
32. Cad. Moment Beştepe Plaza
No: 1 Kat: 10/158-159
Yenimahalle/Ankara /Türkiye
Tel: +90 506 354 87 60
e-posta: info@iramcenter.org
www.iramcenter.org

İÇİNDEKİLER

Temel Çıkarımlar | 4

Key Takeaways | 5

یافته های کلیدی | 6

Giriş | 7

Diplomatik Sürecin Yeniden Başlaması | 8

İran'ın Yedi Günlük Planı | 10

Washington ve Tahran Neden Beklemeyi Tercih Ediyor? | 14

İran'daki İç Tartışmalar | 17

Bölgesel Denklem: Arabulucular, Körfez Ülkeleri ve İsrail | 20

Savaşın Seyri: Olası Senaryolar ve Tırmanma Eşikleri | 23

Sonuç | 25

Kaynakça | 26

ABD-İran Arasında Yeni Temaslar: Müzakerenin Açmazları ve Savaşın Geleceği

Temel Çıkarımlar

- Katar öncülüğünde BM Genel Kurulu marjında yürütülen arabuluculuk, ABD-İran diyalogunu yeniden canlandırmış ancak tarafların temel pozisyonlarını yakınlaştırmamıştır. Diplomatik kanalın açılması, karşılıklı mesajların iletilmesini sağlamış olsa da henüz somut bir uzlaşma üretmemiştir.
- Temaslar, tarafların hem usul hem de esas üzerindeki anlaşmazlıklarını belirginleştirmiştir. Hangi tarafın önce adım atacağı uygulama sırasındaki temel sorunu oluştururken Hürmüz'deki geçiş düzeni ve nükleer dosyanın ele alınışı içerik bakımından başlıca ayrışma noktalarıdır.
- İran'ın yedi günlük planı, hazırandaki İslamabad Mutabakatını büyük ölçüde korumaktadır. Ancak ABD'nin taahhütlerini Boğaz açılmadan önce yerine getirmesi ve İran-Umman rotasını tanıması talebi, pazarlığın Hürmüz'ün gelecekteki statüsünü de kapsadığını göstermektedir.
- Trump'ın teklifi reddetmesi, abluka ve ekonomik tecridin İran'ı daha fazla tavize zorlayacağı hesabını yansıtmaktadır. Ancak savaş karşıtı kamuoyu ve yaklaşan ara seçimler, baskıyı sürdürerek sonuç alma stratejisinin iç siyasi maliyetini artırmaktadır.
- İran'da tartışma, diplomasiden çok müzakereler sırasında hangi baskı araçlarının korunacağı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Sertlik yanlısı çevreler Hürmüz'ün açılmasını nihai anlaşmaya bağlamakta, yüksek akaryakıt fiyatlarını ise ara seçimler öncesinde Trump üzerinde baskı kuran bir unsur olarak görmektedir.
- Körfez ülkelerinin Hürmüz'de ücretsiz ve İran'ın iznine bağlı olmayan geçiş talebi, olası bir ara düzenlemenin bölgesel kabulünü zorlaştırmaktadır. Bu ülkeler, ticari geçişin yeniden başlamasının İran'a Boğaz üzerinde kalıcı bir denetim yetkisi kazandırmasına karşı çıkmaktadır.
- İsrail'in Lübnan cephesindeki tutumu, olası bir düzenlemenin uygulanmasını doğrudan etkileyebilir. İran'ın Hürmüz'ün açılmasını Lübnan'da çatışmaların durmasına bağlaması, İsrail'in askerî faaliyetlerini sürdürmesi hâlinde ABD-İran uzlaşısının da sekteye uğrayabileceği anlamına gelmektedir.

Renewed U.S.-Iran Contacts: Diplomatic Deadlock and the Prospects for War

Key Takeaways

- Qatar's mediation has revived U.S.-Iran dialogue but has yet to produce any substantive convergence in the parties' core positions.
- The principal areas of disagreement concern the sequencing of reciprocal steps, the transit regime in the Strait of Hormuz, and the scope of the nuclear file.
- Iran's seven-day plan largely preserves the framework of the Islamabad Memorandum, while requiring the United States to fulfill its commitments before the Strait is reopened.
- The Trump administration continues to operate on the assumption that economic pressure and the blockade will compel Iran to make further concessions.
- Hard-line circles in Iran seek to condition the reopening of the Strait of Hormuz on a final agreement and to use elevated energy prices as a source of pressure on Washington.
- Gulf states oppose any arrangement that would make passage through the Strait of Hormuz contingent on Iranian authorization and insist on preserving the principle of freedom of navigation.
- Developments on the Lebanese front remain one of the principal external variables that could directly affect the implementation of any potential U.S.-Iran understanding.

از سرگیری تماس‌های تهران و واشنگتن: گره‌های مذاکره و چشم‌انداز جنگ

یافته های کلیدی

- میانجیگری قطر مسیر گفت‌وگوی تهران و واشنگتن را بار دیگر گشوده است؛ با این حال، این روند هنوز به همگرایی معناداری در مواضع اصلی دو طرف منجر نشده است.
- اختلاف اصلی در مذاکرات بیش از هر چیز بر سه محور متمرکز است: تقدم و تأخر گام‌های اجرایی، نحوه تنظیم عبور و مرور در تنگه هرمز و حدود و دامنه پرونده هسته‌ای.
- طرح هفت‌روزه ایران، در کلیت خود، چارچوب تفاهم‌نامه اسلام‌آباد را حفظ می‌کند، اما بازگشایی تنگه را به اجرای پیشینی تعهدات آمریکا گره می‌زند.
- دولت ترامپ همچنان با این محاسبه پیش می‌رود که فشار اقتصادی و تداوم محاصره می‌تواند تهران را به پذیرش امتیازهای بیشتر وادار کند.
- جریان‌های تندرو در ایران می‌کوشند بازگشایی هرمز را به دستیابی به توافق نهایی مشروط سازند و از افزایش هزینه‌های انرژی به‌عنوان اهرمی برای فشار بر واشنگتن بهره بگیرند.
- کشورهای خلیج فارس با هر ترتیبی که عبور از هرمز را به رضایت یا مجوز تهران وابسته کند مخالفانند و بر حفظ اصل آزادی کشتیرانی تأکید دارند.
- تحولات جبهه لبنان همچنان یکی از مهم‌ترین متغیرهای بیرونی است که می‌تواند بر قابلیت اجرای هرگونه تفاهم احتمالی میان تهران و واشنگتن اثر مستقیم بگذارد.

Giriş

Şubat 2026'dan bu yana süren ve yedinci ayını dolduran ABD-İran savaşı, Eylül ayında hem sahada hem de diplomatik alanda kritik bir kavşağa ulaşmıştır. Hürmüz'de karşılıklı tanker saldırılarının yoğunlaştığı, İran'ın Ürdün'deki bir ABD üssünü ve Umman Denizi'ndeki savaş gemilerini hedef aldığı, Suudi Arabistan ile Husiler arasındaki çatışmaların arttığı ve Brent petrolün varil fiyatının 100 doları aştığı bir tırmanma döneminin ardından¹ Katar'ın öncülüğünde hız kazanan arabuluculuk çabaları, BM Genel Kurulu vesilesiyle ABD ve İranlı yetkilileri New York'ta dolaylı temaslar yoluyla yeniden bir araya getirmiştir. Bu temaslar sırasında Tahran, Haziran ayında varılan mutabakatın temel unsurlarını daha kısa bir takvim içinde hayata geçirmeyi öngören ve Hürmüz Boğazı'nın yedi gün içinde yeniden açılmasını da içeren yeni bir öneriyi Katar aracılığıyla Washington'a iletmıştır. İran Dışişleri Bakanı Abbas Arakçi'nin daha sonra kamuoyuna açıkladığı bu “yedi günlük plan” ABD Başkanı Donald Trump tarafından reddedilmiştir. Buna karşın süreç kesintiye uğramamıştır. İranlı yetkililer 30 Eylül'de Tahran'ın son önerisine ilişkin resmî ABD yanıtının ulaştığını duyurmuştur.² Hükümet Sözcüsü Fatıma Muhacirani'nin İran İslam Cumhuriyet Resmi Haber Ajansı IRNA'ya yaptığı açıklamaya göre Arakçi, ABD'nin yanıtını Bakanlar Kurulu toplantısında Cumhurbaşkanı Mesud Pezeşkiyan'a sunmuştur. Pezeşkiyan ise “Anlaşmanın hayata geçirilmesi için her türlü çabayı göstereceğiz ve İran halkının haklarını kararlılıkla savunacağız. Anlaşma artık kazan-kazan stratejisine dayanmalıdır” ifadelerini kullanmıştır.

İran'ın ABD'nin önerisine ilişkin ilk değerlendirmesi 4 Ekim'de gelmiştir. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü İsmail Bekayi, ABD önerilerinin Washington'un önceki pozisyonlarıyla büyük ölçüde örtüştüğünü ve nükleer meselelere odaklandığını, oysa Tahran'ın önceliğinin Hürmüz olduğunu belirtmiştir.³ Bekayi'ye göre Boğaz'da güvenlik ancak ABD'nin İran'ın ticari gemiciliği önündeki engelleri kaldırması, son dönemde getirilenler dahil tüm tek taraflı yaptırımları kaldırması ve askerî

1 “US Strikes Five Iranian Oil Tankers, as Iran Attacks 10 Ships, Jordan Base”, *Al Jazeera*, 9 Eylül 2026, <https://www.aljazeera.com/news/2026/9/9/us-destroys-five-iranian-tankers-iran-retaliates-with-attacks-on-jordan-base> (erişim 29 Eylül 2026).

2 “Iran Receives Official US Response to Latest Proposal to End 7-Month War”, *Associated Press*, 30 Eylül 2026, <https://apnews.com/article/iran-war-hormuz-trump-proposal-2c42d71d8a4be3443147cd65a6ee9193> (erişim 1 Ekim 2026).

3 Tehran Times, “Iran Says to Deliver Additional Points on US Counter-Proposal”, *Tehran Times*, 4 Ekim 2026, <https://www.tehrantimes.com/news/530738/Iran-says-to-deliver-additional-points-on-US-counter-proposal> (erişim 8 Ekim 2026)

müdahalelere son vermesiyle yeniden sağlanabilir.⁴ Bekayı ayrıca İran'ın, ABD önerisinin bazı ayrıntılarına ilişkin ek görüşlerini iç değerlendirmenin ardından ileteceğini açıklamıştır.⁵ Aynı gün ABD'nin yeni öneriler gönderdiğini doğrulayan Meclis Başkanı Muhammed Bakır Kalibaf,⁶ Haziran mutabakatını "İslamabad Mutabakatı" olarak anmış ve bu metne dayanan yedi şart yerine getirilmeden Boğaz'ın açılmayacağını söylemiştir.⁷ Kalibaf'ın "zamanı yıpratma ve tek taraflı talepleri dikte etme döneminin" sona erdiğini vurgulaması ve İran'ın ABD'nin son önerileri karşısında ne heyecana kapıldığını ne de yıldıgını, "hem savaşp hem müzakere edeceğini" söylemesi, Tahran'ın diplomasiyi askerî baskıdan ayrı bir süreç olarak görmediğini ortaya koymaktadır.

BM Genel Kurulu marjında yeniden açılan ABD-İran kanalı, Washington'un İran'ın yedi günlük planına yanıtını iletmesiyle yeni bir aşamaya girmiştir. Ancak izleyen on günde taraflar arasındaki mesaj trafiği sürmesine rağmen hiçbir başlıkta somut bir ilerleme kaydedilmemiş, anlaşmazlık adımların hangi sırayla atılacağı meselesinde düğümlenmeye devam etmiştir. Diplomatik kanal açık kalırken iki taraf da sahadaki baskıyı artırmaktadır. Washington bölgeye üçüncü bir uçak gemisi göndermekte ve ara seçimlerden önce uygulanabilecek saldırı seçeneklerini masaya getirmekte, Tahran ise Hürmüz'de savaşın başından bu yana en yoğun saldırı haf-tasını yaşatmaktadır.

Diplomatik Sürecin Yeniden Başlaması

Tırmanmanın Maliyeti ve İran'ın Belirlediği Gündem

Katar Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Macid el-Ensari'nin 20 Eylül'de yaptığı açıklamaya göre Katarlı arabulucular yaklaşık iki haftadır Washington ile Tahran arasında müzakerelerin yeniden başlatılmasına yönelik fikir alışverişi yürütmekte, bu süreçte Pakistan ile hareket etmekte ve ABD yönetiminden anlaşma arzusuna ilişkin güvence almış bulunmaktadır.⁸ Bu açıklama Katar giri-

4 Anar Rahimov, "MFA: Iran Responds to US Proposal Through Qatar," Report.az, 4 Ekim 2026, <https://report.az/en/amp/region/mfa-iran-responds-to-us-proposal-through-qatar> (erişim 8 Ekim 2026)

5 Tehran Times, "Iran Says to Deliver Additional Points"

6 Euronews Farsça, "قالیباف: آمریکا پیشنهادات جدیدی برای ما ارسال کرده؛ عراقچی: منتظر پاسخ اروپا هستیم" [Kalibaf: ABD Bize Yeni Öneriler Gönderdi; Arakçi: Avrupa'nın Yanıtını Bekliyoruz], Euronews Farsça, 4 Ekim 2026, <https://parsı.euronews.com/2026/10/04/ghalibaf-us-has-sent-us-new-proposalsaraghchi-we-are-awaiting-europe-response> (erişim 8 Ekim 2026)

7 Khabaronline, "قالیباف: تا زمانی که هفت شرط ما بر اساس تفاهم اسلام آباد، محقق نشود تنگه هرمز باز نمی شود/ عملیات هفت اکتبر" [Kalibaf: İslamabad Mutabakatına Dayanan Yedi Şartımız Gerçekleşmedikçe Hürmüz Boğazı Açılmayacak / 7 Ekim Operasyonu Bölge Tarihinde Temel Bir Dönüm Noktasıydı], Khabaronline, 4 Ekim 2026, <https://www.khabaronline.ir/news/2283307/> (erişim 8 Ekim 2026)

8 "Qatar Says Mediation Efforts Underway to Revive US-Iran Talks", A News, 20 Eylül 2026, <https://www.aneews.com.tr/world/2026/09/20/qatar-says-mediation-efforts-underway-to-revive-us-iran-talks> (erişim 29 Eylül 2026).

şiminin Eylül'ün ikinci haftasında başladığına işaret etmektedir. Arabuluculuk çabalarının tırmanma döneminin ardından hız kazanması çatışmanın artan maliyetinin yalnızca taraflar için değil bölge ülkeleri için de bir yüke dönüştüğünü göstermektedir.

Sürecin gündemini ise büyük ölçüde İran belirlemiştir. *Reuters*'a konuşan üst düzey bir İranlı yetkili, Tahran'ın son önerisini 16 Eylül'de arabulucular aracılığıyla Washington'a ilettiğini belirtmiştir.⁹ İran Milli Güvenlik Yüksek Konseyi (MGYK) Genel Sekreteri Muhsin Rızai de 19 Eylül'de şartların Katar üzerinden ABD'ye iletildiğini doğrulamış,¹⁰ başta Lübnan olmak üzere tüm cep- helerde savaşın sona ermesi, dondurulmuş fonların serbest bırakılması, deniz ablukasının kal- dırılması ve İran topraklarına yönelik saldırıların durması taleplerini yinelemiştir.¹¹ Dolayısıyla New York'a uzanan süreç, İran'ın koşullarının müzakere zemini olarak kabul edilip edilmeyeceği sorusu etrafında şekillenmiştir.

Farklı Anlatılar, Ortak Temkinlilik

22 Eylül'de BM Genel Kurulu münasebetiyle Trump'ın özel temsilcileri Steve Witkoff ve Jared Kushner ile İran Dışişleri Bakanı Abbas Arakçi arasında yaklaşık üç saat süren bir görüşme ger- çekleşmiştir.¹² Görüşmenin formatına ilişkin anlatımlar ise dikkat çekici biçimde farklılaşmak- tadır. Trump doğrudan bir toplantıdan söz ederken Witkoff arabulucuların gün boyunca iki he- yet arasında gidip geldiğini belirtmiş, İran devlet televizyonu ise görüşmenin ABD'nin talebi ve ısrarı üzerine yapıldığını ve amacın İran'ın şartlarını iletmek olduğunu açıklamıştır.¹³ Bölgesel kaynaklar da görüşmenin Arakçi, Witkoff ve Kushner arasında başladığını, ardından uzman he- yetler düzeyinde sürdüğünü ve Katar, Pakistan ve Mısır'ın arabuluculuk yaptığını aktarmıştır.¹⁴ Mevcut bilgiler, Katar'ın da bulunduğu kısa bir doğrudan temas ile mekik diplomasisinin birlikte yürütüldüğü karma format kullanıldığını göstermektedir.

9 Samia Nakhoul ve Parisa Hafezi, "Tehran Hints at Hormuz Talks with US as Leaders Gather at UN", *Investing.com*, 22 Eylül 2026, <https://www.investing.com/news/commodities-news/tehran-hints-at-hor-muz-talks-with-us-as-leaders-gather-at-un-4910717> (erişim 29 Eylül 2026).

10 "Iran Says Conditions to Re-engage in Talks, End War Sent to US via Qatar", *Al Jazeera*, 19 Eylül 2026, <https://www.aljazeera.com/news/2026/9/19/iran-says-conditions-to-re-engage-in-talks-end-war-sent-to-us-via-qatar> (erişim 29 Eylül 2026).

11 Urooba Jamal, "What Are Iran's Latest Conditions to End Its War with the US?", *Al Jazeera*, 20 Eylül 2026, <https://www.aljazeera.com/news/2026/9/20/what-are-irans-new-conditions-to-end-its-war-with-the-us> (erişim 29 Eylül 2026).

12 Barak Ravid, "U.S. and Iran Officials Meet in New York to Discuss Ending the War", *Axios*, 22 Eylül 2026, <https://www.axios.com/2026/09/22/unga-iran-us-trump-war> (erişim 29 Eylül 2026).

13 "US, Iran Hold Mediated UNGA Talks on Ending War, Opening Strait of Hormuz", *Al Jazeera*, 23 Eylül 2026, <https://www.aljazeera.com/news/2026/9/23/us-iran-hold-mediated-unga-talks-on-ending-war-opening-strait-of-hormuz> (erişim 29 Eylül 2026).

14 Hamza Hendawi, "Iran 'Presents US with Road Map for Regionwide Ceasefire and Hormuz Reopening'", *The National*, 23 Eylül 2026, <https://www.thenationalnews.com/news/mena/2026/09/23/iran-us-mee-ting-new-york/> (erişim 29 Eylül 2026).

Anlatılardaki bu farklılık teknik bir ayrıntıdan öte tarafların müzakereye yaklaşımını yansıtmaktadır. ABD tarafı görüşmenin önemini sınırlı tutmaya özen göstermiştir. Dışişleri Bakanı Marco Rubio temasın olumlu geçtiğini ancak büyük bir atılım olarak nitelendirilmemesi gerektiğini, görüşmenin önceki temasların devamı niteliğinde bir fikir ve mesaj alışverişi olduğunu vurgulamıştır. Rubio'ya göre temel mesele İran'ın nükleer silah edinmemesidir.¹⁵ MGYK Genel Sekreteri Rızai ise Cumhurbaşkanı Mesud Pezeşkiyan ile Arakçi'nin New York'a müzakere etmek için değil İran içinde önceden uzlaşmış şartları iletmek için gittiğini ifade etmiştir.¹⁶ Her iki başkentinde de görüşmeyi karşı tarafın talebi üzerine gerçekleşmiş ya da sınırlı öneme sahip bir temas olarak sunması, tarafların müzakere sürecinde güçlü konumlarını korumaya ve müzakereye daha fazla ihtiyaç duyan zayıf taraf görüntüsü vermekten kaçınmaya çalıştığını göstermektedir. Bu kaygı özellikle İran iç tartışmasında belirleyici bir yer tutmaktadır.

İran'ın Yedi Günlük Planı

Planın İçeriği ve Hürmüz Boyutu

Metni yayımlanmayan plana ilişkin aktarılan bilgilere göre ABD'den deniz ablukasını kaldırması, İran petrol satışlarına yaptırım muafiyeti tanınması, yaklaşık 12 milyar dolarlık dondurulmuş varlığı serbest bırakması ve Lübnan ile Yemen'i kapsayan bölgesel bir ateşkese uyması beklenmektedir.¹⁷ Arakçi bu adımların dört-beş gün içinde tamamlanabileceğini, ardından Hürmüz Boğazı'nın açılacağını ve nihai anlaşma müzakerelerinin yedinci güne kadar başlayacağını ifade etmiştir.¹⁸ Bununla birlikte Yemen'in ateşkes kapsamına dahil edilmesi kaynaklarda kesinleşmiş bir unsur olarak yer almamaktadır.

Planın Hürmüz ayağı ise bazı kaynaklara göre Haziran'daki mutabakatın ötesine geçmektedir. İran, Boğaz'ın Umman ile önceden tamamlanmış ikili düzenleme üzerinden açılmasını ve ABD'nin İran ile Umman'ın üzerinde uzlaştığı geçiş rotasını kabul etmesini şart koşmaktadır.¹⁹

15 "Secretary of State Marco Rubio Remarks to Press", ABD Dışişleri Bakanlığı, Eylül 2026, <https://www.state.gov/releases/office-of-the-spokesman/2026/09/secretary-of-state-marco-rubio-remarks-to-press-16> (erişim 29 Eylül 2026).

16 David Vujanovic, "After Zero Progress in New York, What Now for the Iran War?", *The National*, 27 Eylül 2026, <https://www.thenationalnews.com/news/gulf/2026/09/27/after-zero-progress-in-new-york-what-now-for-the-iran-war/> (erişim 29 Eylül 2026).

17 Usaid Siddiqui, "'Better Deal': What's behind Trump's Rejection of Iran's Truce Offer?", *Al Jazeera*, 27 Eylül 2026, <https://www.aljazeera.com/news/2026/9/27/better-deal-whats-behind-trumps-rejection-of-irans-truce-offer> (erişim 29 Eylül 2026).

18 "Trump Rejects Iran's Seven-Day Roadmap to End War and Reopen Hormuz", *Al Jazeera*, 26 Eylül 2026, <https://www.aljazeera.com/news/2026/9/26/trump-rejects-irans-seven-day-roadmap-to-reopen-strait-of-hormuz> (erişim 29 Eylül 2026).

19 Maziar Motamedi, "Strait of Hormuz Tensions Linger as Iran and US Move Further from a Deal", *Al Ja*

Bu şart, Hürmüz'ün yeniden açılmasını İran'ın geçiş düzeni üzerindeki fiilî denetiminin ABD tarafından tanınmasına bağlamaktadır. Başka bir ifadeyle Tahran, savaşın sona erdirilmesini savaş sırasında Boğaz'da elde ettiği fiilî konumun siyasi olarak tescil edilmesiyle ilişkilendirmektedir.

Nükleer Boyuttaki Belirsizlik

Plandaki nükleer boyuta ilişkin bilgiler çelişkilidir. İsimsiz kaynaklara göre İran %60 oranında zenginleştirilmiş uranyum stokunu seyrelttikten sonra Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın (IAEA) tanıdığı mekanizmalarla üçüncü bir ülkeye transfer etmeyi önermiştir.²⁰ Pezeşkiyan da olası bir uzun vadeli ateşkes kapsamında IAEA denetimlerine izin verileceğini açıklamış,²¹ ancak Reuters'a konuşan üst düzey bir İranlı yetkili nükleer programdan taviz verilmeyeceğini belirtmiştir.²² Arakçi ise 29 Eylül sabahı yaptığı açıklamada "Nükleer mesele konusunda herhangi bir görüşme yapılmadı, esneklikten söz etmek ise söz konusu bile değil. Şu anki görüşmeler Hürmüz Boğazı ile ilgili ve boğazın yeniden açılması şartlarına bağlı" ifadelerini kullanmıştır.²³ Bu nedenle uranyum transferi fikri İran'ın resmî pozisyonu olarak değerlendirilmemelidir. Tablo, Tahran'ın nükleer dosyayı müzakerenin sonraki aşamalarına bırakırken bu dosyadaki belirsizliği de bir pazarlık alanı olarak koruduğunu düşündürmektedir.

Haziran Mutabakatından Farkı

Arakçi, ABD'den beklenen adımların yeni olmadığını ve tamamının Haziran'daki mutabakatta yer aldığını vurgulamaktadır.²⁴ Bu iddia büyük ölçüde doğrudur. Abluka, petrol muafiyeti, dondurulmuş varlıklar ve Lübnan dahil tüm cephelerde ateşkes 17 Haziran tarihli 14 maddelik mutabakat zaptında (İslamabad Mutabakatı) düzenlenmişti.²⁵ Asıl fark içerikte değil sıralama ve tak-

zeera, 27 Eylül 2026, <https://www.aljazeera.com/economy/2026/9/27/strait-of-hormuz-tensions-linger-as-iran-and-us-move-further-from-a-deal> (erişim 29 Eylül 2026); "Iran Says Choice on Reopening Hormuz 'Rests with the United States' after Deal Offer", *NBC News*, <https://www.nbcnews.com/world/iran/iran-says-choice-reopening-hormuz-rests-united-states-offer-rcna599956> (erişim 29 Eylül 2026).

20 Mohamad Ali Harisi, "Iran Offers Uranium Compromise as Part of Plan to Break US Deadlock, Sources Say", *The National*, 25 Eylül 2026, <https://www.thenationalnews.com/news/mena/2026/09/25/iran-offers-uranium-compromise-as-part-of-plan-to-break-us-deadlock-sources-say/> (erişim 29 Eylül 2026).

21 Frank Andrews ve Mark Osborne, "Trump Expects Talks with Iran to Resume This Week after Rejecting Proposal", *CBS News*, 27 Eylül 2026, <https://www.cbsnews.com/live-updates/iran-war-us-trump-strait-of-hormuz-7-day-proposal/> (erişim 29 Eylül 2026).

22 "Trump Rejects Iran 7-Day Ceasefire Plan, Likely to Renew Bombing after Midterms", *ZeroHedge*, 25 Eylül 2026, <https://www.zerohedge.com/geopolitical/iran-proposes-7-day-roadmap-end-war-which-mimics-june-mou> (erişim 29 Eylül 2026).

23 @IranNuances, X gönderisi, 29 Eylül 2026, <https://x.com/IranNuances/status/2104798680045756835> (erişim 29 Eylül 2026).

24 Vujanovic, "After Zero Progress in New York".

25 "Read the US Account of Unreleased 14-Point Iran Ceasefire Memorandum", *Al Jazeera*, 17 Haziran

vimdedir. Mutabakat eşzamanlı ve aşamalı bir uygulama öngörmekte; ABD'nin ablukayı 30 gün içinde kaldırmasını, İran'ın ise geçişi hemen başlatıp mayın temizliğini 30 gün içinde hayata geçirmesini ve nihai anlaşmanın en fazla 60 gün içinde müzakere edilmesini düzenlemekteydi.²⁶ Yeni plan ise süreyi yedi güne indirmekte ve ABD'nin taahhütlerini Hürmüz Boğazı açılmadan önce yerine getirmesini istemektedir.²⁷

Tablo 1: İslamabad Mutabakatı (17 Haziran) ile İran'ın Yedi Günlük Planının Karşılaştırması

Unsur	İslamabad Mutabakatı	Yedi Günlük Plan
ABD'den beklenen adımlar	Ablukanın kaldırılması, petrol satışlarına muafiyet, dondurulmuş varlıkların serbest bırakılması, Lübnan dahil tüm cephelerde ateşkes	Aynı başlıklar; yaklaşık 12 milyar dolarlık dondurulmuş varlık; Yemen'in ateşkese dahil edilmesi ihtimali
Uygulama mantığı	Eşzamanlı ve aşamalı uygulama	Önce ABD'nin taahhütleri, ardından Hürmüz'ün açılması
Takvim	Abluka ve mayın temizliği için 30 gün; nihai anlaşma için en fazla 60 gün	ABD adımları için dört-beş gün; nihai müzakerelerin yedinci güne kadar başlaması
Hürmüz	İran'ın geçişi hemen başlatması	Umman ile ikili düzenleme; İran-Umman rotasının ABD tarafından kabulü
Yeniden yapılanma	En az 300 milyar dolarlık plan	Kamuoyuna yansıyan anlatımlarda yer almıyor
İzleme ve onay	İzleme mekanizması; bağlayıcı BMGK kararı	Kamuoyuna yansıyan anlatımlarda yer almıyor
Nükleer dosya	Müzakerelerin sonraki aşamalarına bırakılmış	Resmî olarak gündem dışı; uranyum transferi iddiası resmî pozisyon değil
Ek bölgesel şart	—	Arap komşulara yönelik saldırıların durdurulması

Kaynak: Metinde atıf yapılan kaynaklardan derlenmiştir.²⁸

2026, <https://www.aljazeera.com/news/2026/6/17/read-the-us-account-of-unreleased-14-point-iran-ceasefire-memorandum> (erişim 29 Eylül 2026).

26 "Read the US Account".

27 Harisi, "Iran Offers Uranium Compromise".

28 "Read the US Account"; Magee, "What's in Iran's Seven-Day Plan"; "Trump Rejects Iran's Seven-Day Roadmap"; Harisi, "Iran Offers Uranium Compromise"; Motamedi, "Strait of Hormuz Tensions Linger";

Mutabakatta yer alan en az 300 milyar dolarlık yeniden yapılanma planı, uygulamayı izleyecek mekanizma ve nihai anlaşmanın bağlayıcı bir BM Güvenlik Konseyi (BMGK) kararıyla onaylanması gibi unsurlar yeni planın kamuoyuna yansıyan anlatımlarında yer almamaktadır.²⁹ Buna karşılık Hürmüz için İran-Umman rotası şartı, Yemen'in ateşkese dahil edilmesi ihtimali ve Arap komşulara yönelik saldırıların durdurulması plana eklenmiştir.³⁰ Tablo 1 iki metin arasındaki temel farkları özetlemektedir.

Bu karşılaştırma, yeni önerinin özünde derin bir güven açığını yansıttığını göstermektedir. İslamabad Mutabakatı'nın eşzamanlılık ilkesi, tarafların birbirinin taahhüdüne asgari düzeyde güvendiği varsayımına dayanıyordu. Yedi günlük plan ise bu varsayımı terk ederek yükü Washington'a yüklemekte ve mutabakatın çöküşünden çıkarılan dersi karşılık alınmadan en önemli kaldıracın elden çıkarılmaması şeklinde formüle etmektedir.

Planın Savaşın Sonu Açısından Anlamı

Yedi günlük plan kalıcı bir barış değil, sınırlı ve kırılgan bir ateşkes ile müzakereye dönüş vadetmektedir. Uygulanması hâlinde Hürmüz'ün kısa sürede açılmasını, bölgesel bir ateşkesi ve nükleer müzakerelere dönüşü sağlayabilir. Ancak nükleer program, zenginleştirme, balistik füzeler, vekil güçler ve Hürmüz'ün kalıcı statüsü gibi çekirdek meseleleri ertelemesi, İslamabad Mutabakatı'nı çökerten muğlaklığı ve izleme mekanizması eksikliğini tekrar etmektedir.³¹ Buna ek olarak üç yapısal sorun planın uygulanabilirliğini zayıflatmaktadır: tarafların ilk adımı kimin atacağı konusundaki anlaşmazlığı,³² Hürmüz'deki rota şartının ABD ve Körfez ülkelerinin serbest geçiş talebiyle çatışması ve Lübnan ateşkesinin İsrail'in tutumuna bağlı olması.

"Iran Says Choice on Reopening Hormuz"; Hendawi, "Iran 'Presents US with Road Map'"; Siddiqui, "Better Deal"; @IranNuances, X gönderisi.

29 "Read the US Account"; Caolán Magee, "What's in Iran's Seven-Day Plan to Reopen the Strait of Hormuz?", *Al Jazeera*, 25 Eylül 2026, <https://www.aljazeera.com/news/2026/9/25/whats-in-irans-seven-day-plan-to-reopen-the-strait-of-hormuz> (erişim 29 Eylül 2026).

30 Hendawi, "Iran 'Presents US with Road Map'"; Motamedi, "Strait of Hormuz Tensions Linger"; Siddiqui, "Better Deal".

31 Sarah Shamim, "US-Iran Memorandum of Understanding Expires: How and Why It Fell Apart", *Al Jazeera*, 17 Ağustos 2026, <https://www.aljazeera.com/news/2026/8/17/us-iran-memorandum-of-understanding-expires-how-and-why-it-fell-apart> (erişim 29 Eylül 2026).

32 Harisi, "Iran Offers Uranium Compromise".

Washington ve Tahran Neden Beklemeyi Tercih Ediyor?

Washington: Ret Üzerinden Pazarlık

Trump, 26 Eylül'de öneriyi reddettiğini açıklamış, İran'ın "Boğaz'ı hemen açmak istemesini ağır kayıplar vermesine" bağlamış ve ABD'nin Hürmüz'ü kontrol ettiğini savunmuştur.³³ Ertesi gün Axios'a verdiği röportajda İran'ın istediği anlaşmanın bir yıl önce kabul edilebilecek bir anlaşma olduğunu ve Tahran'ın "elini fazla zorladığını" söylemiş, ancak bu hafta yeni görüşmeler beklediğini ve saldırıları yeniden başlatma seçeneğini değerlendirmeye devam ettiğini de belirtmiştir.³⁴ *Wall Street Journal* ise Trump'ın ara seçimlerin ardından İran'a yönelik bombardımanın yeniden başlamasını beklediğini yazmıştır.³⁵ ABD'nin BM Daimi Temsilcisi Mike Waltz da İran'ın her şeyi peşin istediğini, iyi niyetle hareket etmediğini ve Haziran'daki mutabakatı ihlal ettiğini ileri sürmüştür.³⁶

Bu açıklamalar, ABD'nin mevcut tutumunun diplomasiden vazgeçildiği anlamına gelmediğini, Washington'ın müzakere öncesinde elindeki baskı araçlarını güçlendirmeyi ve masaya daha avantajlı bir konumda oturmayı tercih ettiğini göstermektedir. Washington, abluka ve ekonomik tecridin İran'ı zayıflattığını ve Tahran'ın önerisinin bu zaafın göstergesi olduğunu değerlendirmekte,³⁷ nükleer dosyanın ertelenmesini değil tek paket içinde ve hemen ele alınmasını istemektedir.³⁸

Ne var ki bu stratejinin iç politik maliyeti artmaktadır. Amerikalıların %63'ünün savaşa karşı olduğunu gösteren anket³⁹ ve bazı Cumhuriyetçi Senato adaylarının savaşın bir an önce bitirilmesi çağrısı,⁴⁰ ara seçimler yaklaşırken Trump yönetiminin bekleme stratejisinin sınırsız bir zaman dilimine sahip olmadığını ortaya koymaktadır.

33 Andrews ve Osborne, "Trump Expects Talks with Iran to Resume".

34 Barak Ravid, "After Nixing Iran Proposal, Trump Tells Axios He Expects Talks This Week", *Axios*, 27 Eylül 2026, <https://www.axios.com/2026/09/27/trump-iran-war-hormuz-blockade-negotiations> (erişim 29 Eylül 2026).

35 "Trump Rejects Iran's Seven-Day Roadmap".

36 Amr Mostafa ve Cody Combs, "Iran Steadfast Even If It Comes to 'Apocalyptic War', Foreign Minister Says", *The National*, 27 Eylül 2026, <https://www.thenationalnews.com/news/us/2026/09/27/iran-seven-day-plan-araghchi/> (erişim 29 Eylül 2026).

37 Siddiqui, "Better Deal".

38 Magee, "What's in Iran's Seven-Day Plan".

39 Siddiqui, "Better Deal".

40 "Trump Says Another Round of Iran Negotiations Is Coming This Week", *MS NOW*, <https://www.ms.now/news/trump-says-another-round-of-iran-negotiations-is-coming-this-week> (erişim 29 Eylül 2026).

Tahran: Karşılık Almadan Kaldıraçtan Vazgeçmemek

Arakçi, 27 Eylül'de şartlarından geri adım atmayacaklarını açıklamıştır.⁴¹ Arakçi ayrıca İran'ın 2025'te ve Şubat 2026'da müzakerelerin ortasında saldırıya uğradığını hatırlatmış, mutabakatı önce ABD'nin ihlal ettiğini ve Washington'un anlaşmazlık hâlinde metnin 12. maddesindeki mekanizmayı işletebileceğini savunmuştur.⁴² Pezeşkiyan da Washington'a güvenmediklerini söylerken⁴³ ara seçimlerden önce mutabakata dönülmesini istediklerini belirtmiştir.⁴⁴

İran'ın müzakerelerdeki son tutumu üç temel hesaba dayanmaktadır. İlki, savaş yedinci ayını doldururken Tahran'ın, kendisi de ciddi bir baskı altında olmakla birlikte elindeki araçlarla uyguladığı baskının karşı taraf için daha ağır sonuçlar doğurduğu ve Washington'u kendisinden önce taviz vermeye zorlayacak düzeye ulaşacağı değerlendirmesidir. İran, uğradığı askerî kayıplara ve ekonomik baskıya rağmen Hürmüz'de gemilerin geçişini sekteye uğratabilecek operasyonel kapasiteyi⁴⁵ ve bölgedeki ABD üslerini hedef alma kabiliyetini korumaktadır.⁴⁶ Devrim Muhafızları Ordusu (DMO), 5 Eylül'de bir ABD uçak gemisi ile muhribine balistik füzelerle saldırdığını ve iki geminin bölgeden çekilmek zorunda kaldığını açıklamıştır.⁴⁷ Bu iddia resmî olarak doğrulanmamış olsa da⁴⁸ bazı açık kaynak istihbaratı (OSINT) hesapları da bu hususa dikkat çekmiştir.⁴⁹ Rızai'nin askerî planlamanın artık Körfez'den Umman Denizi'ne uzanan hatta ABD deniz unsurlarına odaklandığını söylemesi⁵⁰ ve Devrim Rehberi Mücteba Hamenei'nin 28 Eylül'deki mesajında düşmanın Umman Denizi'nden ileriye geçmeye cesaret edemediğini ve yakında oradan da çıkarılacağını vurgulaması⁵¹ Tahran'ın Hürmüz ve çevresinde istikrarın kendisiyle uzlaş

41 "Trump Rejects Iran's Seven-Day Roadmap".

42 Mostafa ve Combs, "Iran Steadfast".

43 "Trump Rejects Iran's Seven-Day Roadmap".

44 Andrews ve Osborne, "Trump Expects Talks with Iran to Resume".

45 Motamedi, "Strait of Hormuz Tensions Linger".

46 "US Strikes Five Iranian Oil Tankers".

47 "Iran Claims Missile Strike on US Aircraft Carrier, Destroyer amid Rising Tensions", *The Week*, 6 Eylül 2026, <https://www.theweek.in/news/middle-east/2026/09/06/iran-missile-attack-us-aircraft-carrier.html> (erişim 29 Eylül 2026); "US Military Strikes Three Iranian Tankers in Retaliation for Missile Attacks", *CNN*, 5 Eylül 2026, <https://www.cnn.com/2026/09/05/middleeast/iran-us-tanker-kharg-intl> (erişim 29 Eylül 2026).

48 "USNI News Fleet and Marine Tracker: Aug. 31, 2026", *USNI News*, 31 Ağustos 2026, <https://news.usni.org/2026/08/31/usni-news-fleet-and-marine-tracker-aug-31-2026> (erişim 29 Eylül 2026); "USNI News Fleet and Marine Tracker: Sept. 8, 2026", *USNI News*, 8 Eylül 2026, <https://news.usni.org/2026/09/08/usni-news-fleet-and-marine-tracker-sept-8-2026> (erişim 29 Eylül 2026).

49 @MoloWarMonitor, X gönderisi, 24 Eylül 2026, <https://x.com/MoloWarMonitor/status/2103229268755120304> (erişim 29 Eylül 2026).

50 "Iran Says Conditions to Re-engage in Talks".

51 "Leader: The Enemy Dares Not Venture beyond Arabian Sea—and Soon Will Be Driven from The-

sağlanmadan tesis edilemeyeceği yönündeki mesajını pekiştirmektedir. Babülmendeb Boğazı ise Tahran'ın henüz tam olarak kullanmadığı ancak pazarlıkta gündeme getirdiği bir diğer kaldıraçtır.⁵² Bu tablo, İran'da taviz vermesi gereken tarafın ABD olduğu ve anlaşmanın Trump'a ucuza verilmemesi gerektiği kanaatini güçlendirmektedir.⁵³

İkincisi, ABD'nin vaatlerinin yeterli olmadığı ve niyetin eylemle gösterilmesi gerektiği yönünde Tahran'da oluşan geniş mutabakattır.⁵⁴ İslamabad Mutabakatı'nda da öngörüldüğü üzere nükleer meselenin müzakerelerin sonraki aşamalarına bırakılması, İran'ın öncelikle güven inşasına odaklanan yaklaşımını yansıtmaktadır. Tahran, daha karmaşık konulara geçmeden önce karşı tarafın taahhütlerini yerine getirme iradesini somut adımlarla göstermesini istemektedir.

Üçüncüsü kamuoyu diplomasisidir. Planın kamuoyu önünde açıklanması hem İran hem de Amerikan kamuoyuna Tahran'ın müzakereye açık olduğu, savaşı sürdürmeyi tercih eden tarafın ise Washington olduğu mesajını vermeyi amaçlamaktadır.⁵⁵

Tarafların tutumları yan yana konduğunda dikkat çekici bir simetri ortaya çıkmaktadır. Washington, İran'ın önerisini ekonomik baskı altındaki bir tarafın aceleci arayışı olarak okurken Tahran, ABD'nin müzakere arayışını artan askerî ve iç politik maliyetlerin sonucu olarak yorumlamaktadır. Her iki taraf da karşı tarafın adımını zafiyet belirtisi, kendi direncini ise stratejik sabır olarak tanımlamaktadır. Bu karşılıklı zafiyet okuması, ilk adımı kimin atacağı sorusunu teknik bir sıralama meselesi olmaktan çıkarıp bir güvenilirlik ve prestij meselesine dönüştürmektedir. ABD'nin nükleer dosyanın hemen ele alınmasını istemesine karşın İran'ın bu dosyayı erteleme- si ve İran'ın ABD'den taahhütlerini peşin yerine getirmesini beklemesine karşın Washington'un bunu "her şeyi peşin isteme" olarak nitelendirmesi, mevcut koşullarda tarafların birbirinin asgari şartlarını karşılayamadığını göstermektedir.

re", *Tehran Times*, 28 Eylül 2026, <https://www.tehrantimes.com/news/530531/Leader-The-enemy-dares-not-venture-beyond-Arabian-Sea-and>(erişim 1 Ekim 2026).

52 David Vujanovic, "Iran's Hardliners Make Room for Diplomacy as Pezeshkian Arrives in New York for UNGA", *The National*, 23 Eylül 2026, <https://www.thenationalnews.com/news/gulf/2026/09/23/irans-hardliners-make-room-for-diplomacy-as-pezeskian-arrives-in-new-york-for-unga/> (erişim 29 Eylül 2026); Siddiqui, "Better Deal".

53 Siddiqui, "Better Deal".

54 Harisi, "Iran Offers Uranium Compromise".

55 "Trump Rejects Iran's Seven-Day Roadmap"; "Iran's Foreign Minister Says Tehran Ready for 'Doomsday' War with U.S., but Leaves Diplomacy on the Table", *CNBC*, 27 Eylül 2026, <https://www.cnbc.com/2026/09/27/iran-foreign-minister-keeps-indirect-talks-with-us-open-state-media.html> (erişim 29 Eylül 2026); Mohamad Ali Harisi, Sunniva Rose ve Hamza Hendawi, "Iran Hardens Strait of Hormuz Stance as New York Diplomacy Struggles for Breakthrough", *The National*, 25 Eylül 2026, <https://www.thenationalnews.com/news/mena/2026/09/25/iran-hardens-hormuz-stance-as-new-york-diplomacy-struggles-for-breakthrough/> (erişim 29 Eylül 2026).

İran'daki İç Tartışmalar

Mevcut Durumun Okunuşu

ABD ile İran arasında son günlerde yeniden hareketlenen diplomatik temaslara ilişkin İran'daki değerlendirmelerde diplomasi tümüyle dışlanmamaktadır. Ancak Washington'un askerî ve ekonomik baskısı devam ederken İran'ın elindeki önemli pazarlık araçlarından vazgeçmesinin müzakere pozisyonunu zayıflatacağı görüşü belirgin biçimde öne çıkmaktadır. Bu değerlendirmelerde gerilimin yalnızca müzakere veya doğrudan askerî çatışma ekseninde ilerlemediği, daha geniş kapsamlı bir baskı sürecine dönüştüğü vurgulanmaktadır. Buna göre Washington'un baskısı deniz ulaşımı, hava bağlantıları, finansal işlemler, sigorta ve lojistik gibi alanlara yayılarak İran'ın dış dünyayla bağlantılarını sınırlandırmayı hedeflemektedir. Mesele de yalnızca nükleer dosyanın geleceğinden ziyade İran'ın ekonomik ve stratejik hareket alanının daraltılması olarak okunmaktadır.⁵⁶ Deniz ve hava bağlantıları üzerindeki baskının artması hâlinde ise İran'ın Türkiye, Irak, Pakistan, Kafkasya ve Orta Asya üzerinden sahip olduğu kara bağlantılarının bir sonraki aşamada stratejik önem kazanacağı öngörülmektedir.⁵⁷

Bu okumada mevcut karşılaşma giderek bir dayanıklılık mücadelesi olarak ele alınmaktadır. Temel mesele, hangi tarafın daha fazla askerî veya ekonomik güce sahip olduğundan ziyade hangi tarafın uzun süreli baskının maliyetini daha fazla taşıyabileceği ve bu maliyetin ne ölçüde diğer aktörlere aktarılabilirliği.⁵⁸ Hürmüz Boğazı bu bağlamda İran'ın baskısının temel araçlarından biri olarak görülmekte, İran'ın Boğaz'daki geçişleri fiilen kısıtlamayı sürdürmesi ve izinsiz geçiş girişimlerini engellemesi gerektiği savunulmaktadır. Bu çerçevede Fars Haber Ajansı, 27 Eylül Pazar günü, önceki iki gecede Hürmüz Boğazı'ndan izinsiz geçmeye çalışan 19 geminin İran güçlerince durdurulduğunu ve hedef alındığını ileri sürmüştür. Müzakerelerin başarısız olması hâlinde ise gerilimin deniz yolları, uluslararası hava bağlantıları, komşu pazarlar ve kara koridorlarının stratejik rekabetin parçası hâline geldiği daha karmaşık ve çok boyutlu bir aşamaya geçebileceği değerlendirilmektedir.

Diplomatik Kanal mı, Maliyet Yükseltme mi?

Bu genel okuma içinde izlenmesi gereken politikaya ilişkin iki yaklaşım dikkat çekmektedir. Birinci yaklaşım, mevcut askerî ve ekonomik maliyetler dikkate alındığında ABD ile temasların sürdürülmesini ve anlaşma ihtimalinin korunmasını gerekli görmektedir.⁵⁹ Pezeşkiyan ve Arakçi'nin açık-

56 "Blockade vs. Resilience", *Nour News*, <https://nournews.ir/en/news/348257/blockade-vs-resilience> (erişim 29 Eylül 2026).

57 "Blockade vs. Resilience".

58 "In the War of Resilience, Who Is Really Besieging Whom?", *Nour News*, <https://nournews.ir/en/news/343391/in-the-war-of-resilience-who> (erişim 29 Eylül 2026).

59 "Gorg-o-Miş-e Niyuyork" [New York'ta Alacakaranlık], *Şark*, 26 Eylül 2026, <https://www.sharghdaily.com/> (erişim 29 Eylül 2026).

lamaları diplomatik kanalın açık tutulmasına ve ABD'nin görüşmelere dönmesinin teşvik edilmesine ağırlık verildiğini göstermektedir.⁶⁰ Bu çizgide İran'ın müzakereye hazır olduğu vurgulanırken anlaşmanın gerçekleşip gerçekleşmemesinin Washington'un tutumuna bağlı olduğu mesajı verilmektedir. Ancak bu yaklaşım, İran'ın kısa sürede anlaşmaya varmak istediği izlenimini oluşturduğu gerekçesiyle içeride, özellikle sertlik yanlısı çevreler tarafından eleştirilmektedir. Özellikle ABD ara seçimlerinden önce anlaşmaya ulaşılmamasının arzu edildiğine yönelik açıklamalar, İran'ın zaman baskısı altında olduğu görüntüsü verdiği için hedef alınmaktadır. Eleştirilere göre New York'taki açıklamalar Trump'a "İran acele ediyor" mesajı vermiş, Trump'ın hemen ardından İran'ın önerisini reddederek kendisini üstün taraf olarak sunması da bu yanlısı sinyalin sonucu olmuştur.

İkinci yaklaşım ise taviz verilmemesini savunan sertlik yanlısı çevrelerde şekillenmektedir. Bu yaklaşıma göre mevcut şartlarda İran'ın anlaşma arzusunu öne çıkarması veya elindeki baskı araçlarını erken aşamada gevşetmesi Washington'un taleplerini artıracaktır. Temel tez, Washington'un diplomatik jestlerle değil ekonomik ve stratejik maliyet yükselterek tavize zorlanabileceği yönündedir. İran'ın müzakereye ihtiyaç duyan taraf görüntüsü vermesi, Washington'u uzlaşmaya teşvik etmek yerine baskının işe yaradığı kanaatini güçlendirebilir. Bu nedenle Hürmüz'deki baskının ABD'nin ekonomik maliyetini yükseltecek şekilde korunması gerektiği savunulmaktadır. *Keyhan* gazetesinin "Trump'ı evcilleştirmenin yolu boğazdaki ticareti sıfırlamaktır" başlığı bu yaklaşımı özetlemektedir. Buna göre Boğaz'ın açılması müzakerelerin başlaması için verilecek bir ön taviz değil, ABD'nin İran'ın taleplerine karşılık vermesinin ardından kullanılacak temel bir pazarlık aracıdır.⁶¹

Bu yaklaşımın takvim hesabında ABD'deki ara seçimler özel bir önem taşımaktadır. Trump'ın seçimlere yüksek enerji maliyetlerinin siyasi baskı oluşturduğu bir ortamda girdiği, dolayısıyla önümüzdeki dönemin Washington üzerindeki ekonomik baskıyı artırmak için önemli bir fırsat sunduğu düşünülmektedir. Amaç, maliyeti yükselterek Trump yönetimini İran'ın şartlarını daha fazla dikkate almaya veya mevcut öneriye yaklaşmaya zorlamaktır. Güncel Amerikan basınında da rekor seviyelere çıkan dizel fiyatlarının ara seçimler öncesinde Cumhuriyetçiler açısından siyasi bir sorun hâline geldiği ve yakıt ihracatının sınırlandırılması gibi seçeneklerin tartışıldığı aktarılmaktadır.⁶² Sertlik yanlısı okumaya göre nükleer program seçmen açısından görece soyut bir güvenlik meselesiyken pompa fiyatları doğrudan hane bütçesine yansımakta ve Trump üzerinde çok daha kısa vadeli bir siyasi baskı yaratmaktadır. Dolayısıyla İran'ın pazarlık stratejisinin yalnızca nükleer dosyada direnmeye değil, enerji maliyetlerini Washington açısından sürdürü-

60 *Şehr-i Haber*, haber no. 179034078042943, <https://www.shahrekhabar.com/news/179034078042943> (erişim 29 Eylül 2026).

61 "Râh-e Râm-kardan-e Tramp Sefr-kardan-e Tecârat dar Tange Ast" [Trump'ı Evcilleştirmenin Yolu Boğazdaki Ticareti Sıfırlamaktır], *Keyhan*, <https://kayhan.ir/fa/news/338841> (erişim 29 Eylül 2026).

62 "Hormoz; Meydâni ke Mohâsebât-e Vâşington Râ be Ham Rikht" [Hürmüz: Washington'ın Hesaplarını Altüst Eden Saha], *Tesnim Haber Ajansı*, 28 Eylül 2026, <https://www.tasnimnews.ir/fa/news/1405/07/06/3708728/> (erişim 29 Eylül 2026).

lemez hâle getirmeye dayanması gerektiği ileri sürülmektedir.⁶³ Bu yaklaşımın en sert versiyonlarında ekonomik baskının daha da artırılması ve Körfez enerji altyapısının da baskı alanının parçası hâline getirilmesi savunulmaktadır. Bu görüş, İran'ın Washington karşısındaki temel avantajının maliyeti yükseltme kapasitesi olduğu ve Trump yönetiminin ancak bu maliyet iç siyasette taşınamaz hâle geldiğinde taviz vereceği varsayımına dayanmaktadır.

Tablo 2: İran'da Müzakere Stratejisine İlişkin İki Yaklaşım

	Diplomatik Kanalın Açık Tutulması	Taviz Verilmemesi
Öne çıkan aktörler	Cumhurbaşkanı Pezeşkiyan ve Dışişleri Bakanı Arakçi	Sertlik yanlısı çevreler
Temel varsayım	Askerî ve ekonomik maliyetler temaların sürdürülmesini ve anlaşma ihtimalinin korunmasını gerektiriyor	Washington diplomatik jestlerle değil, artan ekonomik ve siyasi maliyetle tavize zorlanabilir
Hürmüz'e bakış	ABD'nin adımlarının ardından şartlı olarak açılacak bir anlaşma unsuru	Karşılık alınmadan gevşetilmemesi gereken temel pazarlık aracı
Ara seçimlerin anlamı	Seçimlerden önce mutabakata dönüş hedefi	Trump'ın enerji fiyatları üzerinden kırılabilirliğini artırma fırsatı
Öne çıkan araçlar	Diplomatik kanalın açık tutulması, müzakereye hazır olduğu mesajı	Hürmüz'de geçişlerin kısıtlanması, enerji maliyetlerinin yükseltilmesi; en sert versiyonda Körfez enerji altyapısının da baskı alanına dahil edilmesi
Eleştirildiği nokta	İran'ın acele ettiği ve zaman baskısı altında olduğu izlenimini vermesi	İran'ın daha yıkıcı bir savaşa girmesi ihtimalini artırması

Kaynak: Metinde atıf yapılan kaynaklardan derlenmiştir.⁶⁴

Tartışmanın Müzakere Sürecine Etkisi

İki yaklaşım da mevcut karşılaşmanın yalnızca nükleer müzakerelerden ibaret olmadığı ve deniz ile hava bağlantılarından enerji ticaretine ve kara koridorlarına kadar genişleyen baskı ortamında

⁶³ “Râh-e Râm-kardan-e Tramp”.

⁶⁴ “Gorg-o-Miş-e Niyuyork”; *Şehr-i Haber*, haber no. 179034078042943; Andrews ve Osborne, “Trump Expects Talks with Iran to Resume”; “Râh-e Râm-kardan-e Tramp”; “Hormoz; Meydâni ke Mohâsebât-e Vâşington Râ be Ham Rikht”.

uzun vadeli bir dayanıklılık mücadelesine dönüştüğü konusunda ortak bir zemine sahiptir. Ayrışma, müzakerenin gerekliliğinde değil hangi şartlarda ve hangi pazarlık araçları korunarak yürütüleceği noktasındadır. Bu durum İran'ın müzakere pozisyonu açısından iki önemli sonuç doğurmaktadır. İlk olarak Pezeşkiyan ve Arakçı'nın esneklik alanı, iç kamuoyunda karşılıksız taviz olarak algılanabilecek her adımın sert biçimde eleştirileceği bir ortamda daralmaktadır. Rızai'nin heyetin New York'a önceden uzlaşmış şartları iletmek için gittiğini vurgulaması ve Arakçı'nın nükleer esnekliğin "söz konusu bile olmadığını" belirtmesi, iç baskının diplomatik kanat üzerinde de hissedildiğini göstermektedir. İkinci olarak Trump'ın reddi, sertlik yanlısı okumanın acele eden tarafın kaybedeceği tezini iç kamuoyunda doğrulamış görünmektedir. Bu da Tahran'ın kısa vadede sıralama ve Hürmüz konusundaki tutumunu yumuşatma ihtimalini azaltmaktadır.

Bölgesel Denklem: Arabulucular, Körfez Ülkeleri ve İsrail

Arabulucular: Kapsamlı Barış Yerine Ara Anlaşma

28 Eylül itibarıyla arabulucuların hiçbirisi Trump'ın reddini veya yedi günlük planı doğrudan değerlendiren resmî bir açıklama yapmamıştır. *Axios*'un haberine göre Katar, İran'ın özgün önerisini iki tarafla ayrı ayrı görüştüktan sonra bir uzlaş metni sunmuş ve hafta sonu boyunca metin üzerindeki değişiklikleri taraflarla ayrı ayrı ele almıştır. Katarlı arabulucuların 28 Eylül'de Arakçı ve Witkoff ile ayrı görüşmeler yapması beklenmektedir.⁶⁵ İçeriği açıklanmayan metnin, sıralama sorununu aşmak için ablukanın kısmen gevşetilmesine karşılık Boğaz'ın kademeli olarak açılması gibi eşzamanlı ve karşılıklı adımlar içermesi muhtemeldir.

Katar'ın kamuoyuna yansıyan tutumu da kapsamlı bir barış yerine kısa vadeli bir ara anlaşmaya odaklanmaktadır. El-Ensari, Doha'nın nihai çözüm yerine doğrudan müzakerelerin yolunu açacak kısa vadeli bir anlaşmayı kolaylaştırmaya çalıştığını, bunun için Hürmüz'ün açılması ve tarafların güç kullanmayacağına dair güvence verilmesi gerektiğini belirtmiştir.⁶⁶ Katar Başbakanı ve Dışişleri Bakanı Şeyh Muhammed bin Abdurrahman Al Sani ise Körfez ülkelerine güvenlik garantisi sağlayacak ve İran ile ekonomik bağımlılığı artıracak bir bölgesel güvenlik çerçevesi önermiştir.⁶⁷ Arabuluculuk sürecine dahil bir kaynağın New York'taki görüşmeleri tarafların taviz sınırlarını yokladığı "çalıştaylara" benzetmesi⁶⁸ ise New York görüşmelerinin henüz bir metin pazarlığı niteliği taşımadığını göstermektedir.

65 Ravid, "After Nixing Iran Proposal".

66 "Qatar Seeks Short-Term Iran-US Deal to Revive Negotiations", *Arab Times*, 21 Eylül 2026, <https://www.arabtimesonline.com/news/qatar-seeks-short-term-iran-us-deal-to-revive-negotiations/> (erişim 29 Eylül 2026).

67 Nakhoul ve Hafezi, "Tehran Hints at Hormuz Talks".

68 Harisi, Rose ve Hendawi, "Iran Hardens Strait of Hormuz Stance".

Arabulucular İran'ın Hürmüz taleplerini doğrudan desteklememektedir. El-Ensari, su yollarının tek bir devletin egemenliğine bırakılmasının ve silah olarak kullanılmasının tehlikeli bir emsal oluşturacağını söylemiştir.⁶⁹ Umman Dışişleri Bakanı Bedr el-Busaidi ise BM Genel Kurulu'nda taraflara itidal çağrısında bulunmuş ve Boğaz'da seyrüsefer güvenliği için Umman ile iş birliği yapılmasını istemiştir.⁷⁰ Pakistan'ın rolü New York'ta ikinci planda kalmış, Mısır ise bölgesel kaynaklara göre Katar ve Pakistan ile birlikte arabuluculuk yapmış ve İran-Arap uzlaşmasına yönelik temaslarda yer almıştır.⁷¹ Arabulucuların bu tutumu, olası bir uzlaşma metninin İran'ın rota şartını olduğu gibi benimsemek yerine Hürmüz'ün statüsünü muğlak bırakan ya da Umman'ın rolünü seyrüsefer güvenliği iş birliği çerçevesinde tanımlayan formüllere yönelebileceğini düşündürmektedir.

Körfez Ülkeleri: Diplomasiye Evet, İran'ın Hürmüz Denetimine Hayır

Körfez ülkelerinin hiçbir diplomatik sürece açıkça karşı çıkmamıştır. Bununla birlikte Körfez başkentleri Hürmüz'de geçişin yeniden sağlanmasını isterken İran'a fazla güç kazandırmaktan çekinmektedir. ABD'nin Ankara Büyükelçisi ve Suriye Özel Temsilcisi Tom Barrack'ın, Trump'ın 22 Eylül'de bölge liderleriyle yaptığı toplantının ardından tek ortak noktanın ileriye dönük bir yol bulma ihtiyacı olduğunu söylemesi⁷² bölgesel pozisyonların içerik bakımından ayrıştığını göstermektedir. Körfez'in itirazları sürecin kendisine değil, İran önerisinin içeriğine ve Körfez'i dışarıda bırakan bir ABD-İran pazarlığına yöneliktir.

Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Faysal bin Ferhan, Trump'ın reddinden kısa süre sonra BM Genel Kurulu'nda Hürmüz'deki koşulların hiçbir ücret veya vergi olmaksızın 28 Şubat öncesine dönmesini talep etmiş ve su yollarının baskı aracı olarak kullanılmasını reddetmiştir.⁷³ Bu tutum, İran planındaki İran-Umman rotası şartıyla doğrudan çelişmektedir. Petrol ihracatı Körfez'de sıkışan, Kızıldeniz rotası Husi tehdidi altında bulunan ve Doğu-Batı Boru Hattı saldırıya uğrayan Suudi Arabistan için⁷⁴ Hürmüz'ün İran'ın denetimine bırakılması varoluşsal bir ekonomik risk oluşturmaktadır. İran'ın ateşkes kapsamına Yemen'i dahil etme ihtimali de Riyad açısından Husilerin Kızıldeniz kıyısındaki kazanımlarının dondurulması riskini taşımaktadır.

69 "Qatar Says Mediation Efforts Underway".

70 Andrews ve Osborne, "Trump Expects Talks with Iran to Resume".

71 Hendawi, "Iran 'Presents US with Road Map'".

72 Adla Massoud, "Trump and Middle East Leaders Discussed Iran De-escalation at UN, Says Tom Barrack", *The National*, 22 Eylül 2026, <https://www.thenationalnews.com/news/us/2026/09/22/trump-and-regional-leaders-discussed-iran-de-escalation-at-un-says-tom-barrack/> (erişim 29 Eylül 2026).

73 Andrews ve Osborne, "Trump Expects Talks with Iran to Resume".

74 "Iran War Exposes Saudi Arabia's Bad Bet on Trumpism", *Foreign Policy*, 24 Eylül 2026, <https://foreignpolicy.com/2026/09/24/iran-trump-saudi-war-mbs-bad-bet/> (erişim 29 Eylül 2026).

Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) tutumu ise doğrudan maruz kaldığı İran saldırılarının şekillendirdiği güvenlik odaklı bir çizgiye dayanmaktadır. BAE Devlet Başkanının Diplomatik Danışmanı Enver Gargaş, İran'ın ülkesini çatışmaya sürüklediğini ve BAE'nin 3.300 füze ve İHA ile hedef alındığını belirtmiş,⁷⁵ birkaç ay sonra yeniden ihlal edilecek geçici bir düzenleme yerine kalıcı bir barışa ihtiyaç olduğunu ve müzakerelerin Körfez-İran düzeyinde de yürütülmesi gerektiğini vurgulamıştır.⁷⁶ BAE Ağustos'ta İran ile ticareti askıya almış ve ABD'nin Hürmüz'deki tanker eskort operasyonunun kilit ortağı olmuştur.⁷⁷ Abu Dabi'nin itirazı diplomasiye değil, Körfez'in güvenlik kaygılarını dışarıda bırakan ve İran üzerindeki baskıyı gevşeten bir ara anlaşmaya yöneliktir.

Bahreyn Dışişleri Bakanı Abdullatif el-Zeyani de 24 Eylül'de BM'de, yaklaşık 80 ülkenin desteklediği, Hürmüz'ün acilen yeniden açılmasını talep eden ve bölge ülkeleri ile uluslararası ticari gemiciliğe yönelik İran saldırılarını kınayan ortak açıklamayı bu ülkeler adına sunmuştur.⁷⁸ Aynı dönemde Avrupa ve ABD'nin Boğaz'da uluslararası bir askerî misyona dayanak oluşturacak yeni bir BMGK taslağı üzerinde çalıştığı bildirilmektedir.⁷⁹ Körfez'in ortak çizgisi, Mayıs'ta İran'ın kurduğu Basra Körfezi Boğaz Otoritesi'ni ve belirlediği rotayı reddeden ortak mektup⁸⁰ ile Haziran'da Boğaz üzerindeki her türlü ücret ve denetim girişimini reddeden ve İran'ın füze, İHA ve vekil güç tehditlerinin de ele alınmasını şart koşan ABD-Körfez İşbirliği Konseyi bildirisıyla netleşmiştir.⁸¹ Yedi günlük plan bu kriterlerin hiçbirini karşılamamaktadır. Umman ise İran ile rota üzerinde mutabakata varan tek kıyıdaş devlet olarak bu tablonun istisnasını oluşturmaktadır.

75 Marc Perelman, "'Iran Has Dragged Us into This Conflict,' Top Emirati Diplomat Anwar Gargash Says", *France 24*, 25 Eylül 2026, <https://www.france24.com/en/tv-shows/t%C3%AAt%C3%A0-t%C3%AAte/20260925-iran-has-dragged-us-into-this-conflict-top-emirati-diplomat-anwar-gargash-says> (erişim 29 Eylül 2026).

76 Alex Abraham, "Gargash: Iran War Needs Lasting Peace, Not a Temporary Fix", *Gulf News*, 25 Eylül 2026, <https://gulfnews.com/uae/government/gargash-iran-war-needs-lasting-peace-not-a-temporary-fix-1.500687521> (erişim 29 Eylül 2026).

77 Barak Ravid, "Witkoff Meets Powerful UAE Official amid Crackdown on Iran", *Axios*, 2 Eylül 2026, <https://www.axios.com/2026/09/02/witkoff-uae-iran-war-trump-bessent> (erişim 29 Eylül 2026).

78 Harisi, Rose ve Hendawi, "Iran Hardens Strait of Hormuz Stance".

79 Harisi, Rose ve Hendawi, "Iran Hardens Strait of Hormuz Stance".

80 "Gulf States Tell Ships Not to Use Iran's Strait of Hormuz Route", *Bloomberg*, 21 Mayıs 2026, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2026-05-21/gulf-states-tell-ships-not-to-use-iran-s-strait-of-hormuz-route> (erişim 29 Eylül 2026).

81 "Joint Statement Following the Ministerial Meeting of the United States and the Gulf Cooperation Council (GCC)", ABD Dışişleri Bakanlığı, 25 Haziran 2026, <https://www.state.gov/releases/office-of-the-spokesperson/2026/06/joint-statement-following-the-ministerial-meeting-of-the-united-states-and-the-gulf-cooperation-council-gcc> (erişim 29 Eylül 2026).

İsrail: Lübnan Cephesi Üzerinden Fiilî Veto

Sürecin önündeki en açık bölgesel engel İsrail'dir. İsrail yedi günlük plana ilişkin resmî bir açıklama yapmamış olsa da planın önkoşullarından biri olan Lübnan ateşkesine yapısal olarak karşıdır. İsrail kabinesi Haziran'da Lübnan cephesini ABD-İran anlaşmasından ayrı tutma ve güney Lübnan'daki askerî varlığını sürdürme kararı almış,⁸² İsrail ordusu 26 Eylül'de güney Lübnan'da Hizbullah'a ait bir silah deposunu vurmuştur.⁸³ Başbakan Binyamin Netanyahu ise 24 Eylül'de BM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada İran'a yönelik savaşı savunmuştur.⁸⁴ Bu tablo, Lübnan maddesinin İsrail'in rızası olmadan uygulanamayacağını ve İsrail'in süreçte fiilî bir veto gücüne sahip olduğunu göstermektedir.

Bölgesel tablonun genel sonucu açıktır: Olası bir ABD-İran ara düzenlemesi, Körfez'in kaygılarını karşılamadığı ölçüde bölgesel meşruiyetten İsrail'in rızasını almadığı ölçüde ise uygulanabilirlikten yoksun kalacaktır. Bu durum Washington'un İran ile yapacağı her pazarlıkta müttefiklerinin kaygılarını da hesaba katmak zorunda olduğu anlamına gelmekte ve ABD'nin manevra alanını daraltmaktadır. Hürmüz meselesinin yaklaşık 80 ülkenin desteklediği ortak açıklama ve BMGK taslağı ile uluslararasılaşması da Boğaz'ın statüsünü yalnızca iki taraflı bir pazarlık konusu olmaktan çıkarmaktadır.

Savaşın Seyri: Olası Senaryolar ve Tırmanma Eşikleri

New York temasları Haziran'dan bu yana kopuk olan ABD-İran kanalını Katar üzerinden yeniden açmışsa da usule ve esasa ilişkin anlaşmazlıkların zaman geçtikçe derinleştiği gözlemlenmiştir. Bu tabloda savaşın kısa vadeli seyrine ilişkin üç senaryo öne çıkmaktadır.

Birinci Senaryo: Temaslar sürerken kontrollü yıpratma

Mevcut koşullarda en olası senaryo, arabuluculuk temasları sürerken Hürmüz'de kontrollü bir yıpratmanın ve gerilimin devam etmesidir. Bu senaryoyu besleyen temel dinamik, her iki tarafın da süreç uzadıkça karşı tarafın üzerindeki baskının daha fazla artacağını düşünmesidir. ABD askerî eskortla ticari geçişi belirli ölçüde sürdürebileceğini ve ekonomik baskının İran'ı daha fazla taviz vermeye zorlayacağını hesaplarken İran, enerji fiyatlarının ve ara seçimlerin Washington üzerinde baskı oluşturacağını öngörmektedir. Bu senaryoyu besleyen bir diğer belirleyici dina-

82 Shirit Avitan Cohen, "Israel Rejects Iran's Demand to Link Lebanon Ceasefire to US Deal", *Israel Hayom*, 15 Haziran 2026, <https://www.israelhayom.com/2026/06/15/israel-cabinet-idf-stays-southern-lebanon-trump-tensions> (erişim 29 Eylül 2026).

83 Andrews ve Osborne, "Trump Expects Talks with Iran to Resume".

84 "Key Speeches and Moments from UNGA Day 3: Netanyahu Lambasts Iran, Defends Gaza War", *CNN*, 24 Eylül 2026, <https://www.cnn.com/2026/09/24/world/live-news/un-general-assembly-netanyahu> (erişim 29 Eylül 2026).

mik ise tarafların savaşın yeniden başlamasının getireceği maliyetleri göze almak istememesidir. Bu senaryoda taraflar diplomatik kanalı kapatmadan birbirlerinin dayanıklılığını sınamaya devam edecektir.

İkinci Senaryo: Sınırlı ara düzenleme

Katar'ın uzlaşsı metninin içermesi muhtemel olan ablukanın kısmen gevşetilmesine karşılık Boğaz'ın kademeli olarak açılması gibi eşzamanlı ve karşılıklı adımlara dayanan kısa vadeli bir anlaşma sıralama sorununu aşmanın en gerçekçi yolu olarak görünmektedir. Katar'ın ara anlaşmaya odaklanan tutumu ve Trump'ın yeni görüşmeler beklediğini açıklaması bu ihtimali canlı tutmaktadır. Ancak böyle bir düzenleme, çekirdek meseleleri ertelediği ölçüde İslamabad Muta-bakatı'nın akıbetini paylaşma riski taşıyacak, Körfez ülkeleri ve İsrail'in tutumları nedeniyle de meşruiyet ve uygulanabilirlik sorunlarıyla karşılaşacaktır.

Üçüncü Senaryo: Yeniden tırmanma

Diplomatik sürecin başarısız olması hâlinde yeni bir tırmanma penceresi açıktır. Trump'ın saldırı seçeneğini açık tutması,⁸⁵ ara seçimlerin ardından ağır bombardımana yeniden başlanabileceğine dair haberler⁸⁶ ve İran'ın diplomasinin başarısız olması halinde askeri tırmandırma ihtimalini dile getirmesi⁸⁷ bu riskin somut olduğunu göstermektedir. İran'ın ABD deniz unsurlarını hedef alma iradesi, Babülmendeb seçeneği ve sertlik yanlısı çevrelerin Körfez enerji altyapısını baskı alanına dahil etme önerileri olası bir tırmanmanın coğrafi ve ekonomik kapsamının önceki aşamalardan daha geniş olabileceğine işaret etmektedir.

Bu senaryolar bakımından 3 Kasım ara seçimleri hem Washington hem de Tahran açısından belirleyici bir eşiktir. Seçim öncesi dönem, İran'ın enerji fiyatları üzerinden kaldıracını en yüksek düzeyde hissettirebileceği Trump yönetiminin ise iç politik maliyetleri sınırlama ihtiyacını en yoğun biçimde yaşayacağı bir zaman dilimidir. Dolayısıyla seçimlerden önce bir ara düzenlemeye varılamamasıyla İran'ın tırmanma riskini alacağını düşündürmektedir. Seçim sonrası dönem ise Trump'ın iç politik kısıtlarının hafifleyeceği ve askerî seçeneğin daha kolay devreye sokulabileceği bir pencere olarak öne çıkmaktadır.

Önümüzdeki dönemde ABD'nin sunduğu öneriye verilecek resmî İran yanıtı hangi senaryonun ağırlık kazanacağını gösteren başlıca gösterge olacaktır.

85 Ravid, "After Nixing Iran Proposal".

86 "Trump Rejects Iran's Seven-Day Roadmap".

87 Harisi, "Iran Offers Uranium Compromise".

Sonuç

Eylül ayında yeniden canlanan ABD-İran diplomasisi, savaşın askerî alandan müzakere masasına taşınabileceğine dair beklentileri artırmış olsa da New York temasları ve ardından gelen gelişmeler tarafların henüz bir uzlaşma noktasına yaklaşmadığını açıkça göstermiştir. Krizin merkezinde artık yalnızca abluka, yaptırımlar ya da nükleer program değil, Hürmüz Boğazı'nın savaş sonrasındaki statüsü yer almaktadır. Boğaz'ın açılmasını İran-Umman rotasının kabulüne bağlayan talep, uluslararası bir boğazdaki geçişi fiilen Tahran'ın onayına bağlayan maksimalist bir pozisyonudur ve ABD, Körfez ülkeleri ve BM'deki ortak açıklamaya destek veren yaklaşık 80 ülke tarafından kabul edilmesi güçtür.

Savaşın seyrini belirleyen temel dinamik, tarafların birbirinin ayna görüntüsü olan kaldıraç hesaplarıdır. Washington abluka ve ekonomik tecridin, Tahran ise Hürmüz ve enerji fiyatlarının karşı tarafı tavize zorlayacağını varsaymaktadır. İran'daki iç tartışma da bu hesabı pekiştirmektedir. Diplomatik kanalı savunanlar ile sertlik yanlıları arasındaki ayrılık müzakerenin gerekliliğine değil, pazarlık araçlarının ne zaman ve hangi karşılıkla kullanılacağına ilişkindir. Trump'ın reddi ise İran'da acele eden tarafın kaybedeceği tezini güçlendirmiş görünmektedir.

Bu koşullarda savaşın kısa vadede ne kalıcı bir barışa ne de topyekûn bir tırmanmaya evrilmesi beklenmektedir. Daha olası görünen, temasların sürdüğü ancak Hürmüz'de kontrollü yıpratmanın devam ettiği bir dayanıklılık mücadelesidir. Ancak bu denge kırılgandır. Katar'ın uzlaşma metninin içermesi muhtemel eşzamanlı adımlara dayanan sınırlı bir ara düzenleme 3 Kasım ara seçimlerinden önce hayata geçirilemezse seçim sonrasında askerî seçeneğin yeniden gündeme gelme ihtimali belirgin biçimde artacaktır.

Kaynakça

- A News. "Qatar Says Mediation Efforts Underway to Revive US-Iran Talks". 20 Eylül 2026. <https://www.aneews.com.tr/world/2026/09/20/qatar-says-mediation-efforts-underway-to-revive-us-iran-talks>.
- ABD Dışişleri Bakanlığı. "Joint Statement Following the Ministerial Meeting of the United States and the Gulf Cooperation Council (GCC)". 25 Haziran 2026. <https://www.state.gov/releases/office-of-the-spokesperson/2026/06/joint-statement-following-the-ministerial-meeting-of-the-united-states-and-the-gulf-cooperation-council-gcc>.
- ABD Dışişleri Bakanlığı. "Secretary of State Marco Rubio Remarks to Press". Eylül 2026. <https://www.state.gov/releases/office-of-the-spokesman/2026/09/secretary-of-state-marco-rubio-remarks-to-press-16>.
- Abraham, Alex. "Gargash: Iran War Needs Lasting Peace, Not a Temporary Fix". *Gulf News*, 25 Eylül 2026. <https://gulfnews.com/uae/government/gargash-iran-war-needs-lasting-peace-not-a-temporary-fix-1500687521>.
- Al Jazeera. "Iran Says Conditions to Re-engage in Talks, End War Sent to US via Qatar". 19 Eylül 2026. <https://www.aljazeera.com/news/2026/9/19/iran-says-conditions-to-re-engage-in-talks-end-war-sent-to-us-via-qatar>.
- Al Jazeera. "Read the US Account of Unreleased 14-Point Iran Ceasefire Memorandum". 17 Haziran 2026. <https://www.aljazeera.com/news/2026/6/17/read-the-us-account-of-unreleased-14-point-iran-ceasefire-memorandum>.
- Al Jazeera. "Trump Rejects Iran's Seven-Day Roadmap to End War and Reopen Hormuz". 26 Eylül 2026. <https://www.aljazeera.com/news/2026/9/26/trump-rejects-irans-seven-day-roadmap-to-reopen-strait-of-hormuz>.
- Al Jazeera. "US, Iran Hold Mediated UNGA Talks on Ending War, Opening Strait of Hormuz". 23 Eylül 2026. <https://www.aljazeera.com/news/2026/9/23/us-iran-hold-mediated-unga-talks-on-ending-war-opening-strait-of-hormuz>.
- Al Jazeera. "US Strikes Five Iranian Oil Tankers, as Iran Attacks 10 Ships, Jordan Base". 9 Eylül 2026. <https://www.aljazeera.com/news/2026/9/9/us-destroys-five-iranian-tankers-iran-retaliates-with-attacks-on-jordan-base>.
- Andrews, Frank ve Mark Osborne. "Trump Expects Talks with Iran to Resume This Week after Rejecting Proposal". *CBS News*, 27 Eylül 2026. <https://www.cbsnews.com/live-updates/iran-war-us-trump-strait-of-hormuz-7-day-proposal/>.
- Arab Times. "Qatar Seeks Short-Term Iran-US Deal to Revive Negotiations". 21 Eylül 2026. <https://www.arabtimesonline.com/news/qatar-seeks-short-term-iran-us-deal-to-revive-negotiations/>.
- Associated Press. "Iran Receives Official US Response to Latest Proposal to End 7-Month War". 30 Eylül 2026. <https://apnews.com/article/iran-war-hormuz-trump-proposal-2c42d71d8a4bc3443147cd65a6ee9193>.
- Avitan Cohen, Shirit. "Israel Rejects Iran's Demand to Link Lebanon Ceasefire to US Deal". *Israel Hayom*, 15 Haziran 2026. <https://www.israelhayom.com/2026/06/15/israel-cabinet-idf-stays-southern-lebanon-trump-tensions>.
- Bloomberg. "Gulf States Tell Ships Not to Use Iran's Strait of Hormuz Route". 21 Mayıs 2026. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2026-05-21/gulf-states-tell-ships-not-to-use-iran-s-strait-of-hormuz-route>.

CNBC. "Iran's Foreign Minister Says Tehran Ready for 'Doomsday' War with U.S., but Leaves Diplomacy on the Table". 27 Eylül 2026. <https://www.cnn.com/2026/09/27/iran-foreign-minister-keeps-indirect-talks-with-us-open-state-media.html>.

CNN. "Key Speeches and Moments from UNGA Day 3: Netanyahu Lambasts Iran, Defends Gaza War". 24 Eylül 2026. <https://www.cnn.com/2026/09/24/world/live-news/un-general-assembly-netanyahu>.

CNN. "US Military Strikes Three Iranian Tankers in Retaliation for Missile Attacks". 5 Eylül 2026. <https://www.cnn.com/2026/09/05/middleeast/iran-us-tanker-kharg-intl>.

Euronews Farsça, "قالیباف: آمریکا پیشنهادات جدیدی برای ما ارسال کرده؛ عراقچی: منتظر پاسخ اروپا هستیم" [Kalibaf: ABD Bize Yeni Öneriler Gönderdi; Arakçi: Avrupa'nın Yanıtını Bekliyoruz], Euronews Farsça, 4 Ekim 2026, <https://pars.euronews.com/2026/10/04/ghalibaf-us-has-sent-us-new-proposalsaraghchi-we-are-awaiting-europe-response>

Foreign Policy. "Iran War Exposes Saudi Arabia's Bad Bet on Trumpism". 24 Eylül 2026. <https://foreignpolicy.com/2026/09/24/iran-trump-saudi-war-mbs-bad-bet/>.

Harisi, Mohamad Ali. "Iran Offers Uranium Compromise as Part of Plan to Break US Deadlock, Sources Say". *The National*, 25 Eylül 2026. <https://www.thenationalnews.com/news/mena/2026/09/25/iran-offers-uranium-compromise-as-part-of-plan-to-break-us-deadlock-sources-say/>.

Harisi, Mohamad Ali, Sunniva Rose ve Hamza Hendawi. "Iran Hardens Strait of Hormuz Stance as New York Diplomacy Struggles for Breakthrough". *The National*, 25 Eylül 2026. <https://www.thenationalnews.com/news/mena/2026/09/25/iran-hardens-hormuz-stance-as-new-york-diplomacy-struggles-for-breakthrough/>.

Hendawi, Hamza. "Iran 'Presents US with Road Map for Regionwide Ceasefire and Hormuz Reopening'". *The National*, 23 Eylül 2026. <https://www.thenationalnews.com/news/mena/2026/09/23/iran-us-meeting-new-york/>.

The Hill. "Donald Trump Rejects Iran 7-Day Proposal, Considers Renewed Military Strikes after Midterms". <https://thehill.com/homenews/administration/6113000-trump-iran-proposal-ceasefire/>.

@IranNuances. X gönderisi. 29 Eylül 2026. <https://x.com/IranNuances/status/2104798680045756835>.

Jamal, Urooba. "What Are Iran's Latest Conditions to End Its War with the US?". *Al Jazeera*, 20 Eylül 2026. <https://www.aljazeera.com/news/2026/9/20/what-are-irans-new-conditions-to-end-its-war-with-the-us>.

Keyhan. "Râh-e Râm-kardan-e Tramp Sefr-kardan-e Tecârat dar Tange Ast" [Trump'ı Evcilleştirmenin Yolu Boğazdaki Ticareti Sıfırlamaktır]. <https://kayhan.ir/fa/news/338841/>

Khabaronline, "قالیباف: تا زمانی که هفت شرط ما بر اساس تفاهم اسلام آباد، محقق نشود تنگه هرمز باز نمی شود/ عملیات هفت" [Kalibaf: İslamabad Mutabakatına Dayanan Yedi Şartımız Gerçekleşmedikçe Hürmüz Boğazı Açılmayacak / 7 Ekim Operasyonu Bölge Tarihinde Temel Bir Dönüm Noktasıydı], Khabaronline, 4 Ekim 2026, <https://www.khabaronline.ir/news/2283307/>

Magee, Caolán. "What's in Iran's Seven-Day Plan to Reopen the Strait of Hormuz?". *Al Jazeera*, 25 Eylül 2026. <https://www.aljazeera.com/news/2026/9/25/whats-in-irans-seven-day-plan-to-reopen-the-strait-of-hormuz>.

Massoud, Adla. "Trump and Middle East Leaders Discussed Iran De-escalation at UN, Says Tom Barrack". *The National*, 22 Eylül 2026. <https://www.thenationalnews.com/news/us/2026/09/22/trump-and-regional-leaders-discussed-iran-de-escalation-at-un-says-tom-barrack/>.

@MoloWarMonitor. X gönderisi. 24 Eylül 2026. <https://x.com/MoloWarMonitor/status/2103229268755120304>.

Mostafa, Amr ve Cody Combs. "Iran Steadfast Even If It Comes to 'Apocalyptic War', Foreign Minister Says". *The National*, 27 Eylül 2026. <https://www.thenationalnews.com/news/us/2026/09/27/iran-seven-day-plan-araghchi/>.

Motamedi, Maziar. "Strait of Hormuz Tensions Linger as Iran and US Move Further from a Deal". *Al Jazeera*, 27 Eylül 2026. <https://www.aljazeera.com/economy/2026/9/27/strait-of-hormuz-tensions-linger-as-iran-and-us-move-further-from-a-deal>.

MS NOW. "Trump Says Another Round of Iran Negotiations Is Coming This Week". <https://www.ms.now/news/trump-says-another-round-of-iran-negotiations-is-coming-this-week>.

Nakhoul, Samia ve Parisa Hafezi. "Tehran Hints at Hormuz Talks with US as Leaders Gather at UN". *Investing.com*, 22 Eylül 2026. <https://www.investing.com/news/commodities-news/tehran-hints-at-hormuz-talks-with-us-as-leaders-gather-at-un-4910717>.

NBC News. "Iran Says Choice on Reopening Hormuz 'Rests with the United States' after Deal Offer". <https://www.nbcnews.com/world/iran/iran-says-choice-reopening-hormuz-rests-united-states-offer-rcna599956>.

Nour News. "Blockade vs. Resilience". <https://nournews.ir/en/news/348257/blockade-vs-resilience>.

Nour News. "In the War of Resilience, Who Is Really Besieging Whom?" <https://nournews.ir/en/news/343391/in-the-war-of-resilience-who>.

Perelman, Marc. "'Iran Has Dragged Us into This Conflict,' Top Emirati Diplomat Anwar Gargash Says". *France 24*, 25 Eylül 2026. <https://www.france24.com/en/tv-shows/t%C3%AAt-%C3%A0-t%C3%AAt/20260925-iran-has-dragged-us-into-this-conflict-top-emirati-diplomat-anwar-gargash-says>.

Rahimov, Anar, "MFA: Iran Responds to US Proposal Through Qatar," *Report.az*, 4 Ekim 2026, <https://report.az/en/amp/region/mfa-iran-responds-to-us-proposal-through-qatar>

Ravid, Barak. "After Nixing Iran Proposal, Trump Tells Axios He Expects Talks This Week". *Axios*, 27 Eylül 2026. <https://www.axios.com/2026/09/27/trump-iran-war-hormuz-blockade-negotiations>.

Ravid, Barak. "U.S. and Iran Officials Meet in New York to Discuss Ending the War". *Axios*, 22 Eylül 2026. <https://www.axios.com/2026/09/22/unga-iran-us-trump-war>.

Ravid, Barak. "Witkoff Meets Powerful UAE Official amid Crackdown on Iran". *Axios*, 2 Eylül 2026. <https://www.axios.com/2026/09/02/witkoff-uae-iran-war-trump-bessent>.

Shamim, Sarah. "US-Iran Memorandum of Understanding Expires: How and Why It Fell Apart". *Al Jazeera*, 17 Ağustos 2026. <https://www.aljazeera.com/news/2026/8/17/us-iran-memorandum-of-understanding-expires-how-and-why-it-fell-apart>.

Siddiqui, Usaid. "'Better Deal': What's behind Trump's Rejection of Iran's Truce Offer?" *Al Jazeera*, 27 Eylül 2026. <https://www.aljazeera.com/news/2026/9/27/better-deal-whats-behind-trumps-rejection-of-irans-truce-offer>.

Şark. "Gorg-o-Miş-e Niyuyork" [New York'ta Alacakaranlık]. 26 Eylül 2026. <https://www.sharghdaily.com/%D8%A8%D8%AE%D8%B4-%d8%b1%d9%88%d8%b2%d9%86%d8%a7%d9%85%d9%87-100/1130447-%da%af%d8%b1%da%af-%d9%88%d9%85%db%8c%d8%b4-%d9%86%db%8c%d9%88%db%8c%d9%88%d8%b1%da%a9>.

Şehr-i Haber. Haber no. 179034078042943. <https://www.shahrekhavar.com/news/179034078042943>.

Tehran Times. "Leader: The Enemy Dares Not Venture beyond Arabian Sea—and Soon Will Be Driven from There". 28 Eylül 2026. <https://www.tehrantimes.com/news/530531/Leader-The-enemy-dares-not-venture-beyond-Arabian-Sea-and>.

Tehran Times, "Iran Says to Deliver Additional Points on US Counter-Proposal," Tehran Times, 4 Ekim 2026, <https://www.tehrantimes.com/news/530738/Iran-says-to-deliver-additional-points-on-US-counter-proposal>

Tesnim Haber Ajansı. "Hormoz; Meydâni ke Mohâsebât-e Vâşington Râ be Ham Rikht" [Hürmüz: Washington'ın Hesaplarını Altüst Eden Saha]. 28 Eylül 2026. <https://www.tasnimnews.ir/fa/news/1405/07/06/3708728/>.

USNI News. "USNI News Fleet and Marine Tracker: Aug. 31, 2026". 31 Ağustos 2026. <https://news.usni.org/2026/08/31/usni-news-fleet-and-marine-tracker-aug-31-2026>.

USNI News. "USNI News Fleet and Marine Tracker: Sept. 8, 2026". 8 Eylül 2026. <https://news.usni.org/2026/09/08/usni-news-fleet-and-marine-tracker-sept-8-2026>.

Vujanovic, David. "After Zero Progress in New York, What Now for the Iran War?" *The National*, 27 Eylül 2026. <https://www.thenationalnews.com/news/gulf/2026/09/27/after-zero-progress-in-new-york-what-now-for-the-iran-war/>.

Vujanovic, David. "Iran's Hardliners Make Room for Diplomacy as Pezeshkian Arrives in New York for UNGA". *The National*, 23 Eylül 2026. <https://www.thenationalnews.com/news/gulf/2026/09/23/irans-hardliners-make-room-for-diplomacy-as-pezeshkian-arrives-in-new-york-for-unga/>.

The Week. "Iran Claims Missile Strike on US Aircraft Carrier, Destroyer amid Rising Tensions". 6 Eylül 2026. <https://www.theweek.in/news/middle-east/2026/09/06/iran-missile-attack-us-aircraft-carrier.html>.

ZeroHedge. "Trump Rejects Iran 7-Day Ceasefire Plan, Likely to Renew Bombing after Midterms". 25 Eylül 2026. <https://www.zerohedge.com/geopolitical/iran-proposes-7-day-roadmap-end-war-which-mimics-june-mou>.

Dr. Rahim Farzam

2013 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun olan Rahim Farzam, yüksek lisansını da aynı üniversitenin Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü'nde tamamlamıştır. Doktora eğitimini Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Safevî Devleti'nin Doğu Politikası (1501-1736)" başlıklı teziyle tamamlamıştır. Dr. Farzam çalışmalarında İran'ın iç ve dış politikası, bölgesel politikaları, güvenlik stratejileri, Şii jeopolitiği ve bölgesel nüfuzunun yanı sıra Ortadoğu'da devlet dışı aktörler üzerine yoğunlaşmaktadır. Uzmanlık alanları arasında İran'ın kurumsal yapısı, dış politika stratejileri ve İran-Orta Asya ilişkileri de yer almaktadır. Ana dili Özbekçe olan Farzam, ileri düzeyde Türkçe, İngilizce ve Farsça bilmektedir.

Emin Gözde Bayraktaroğlu

2012-2017 yılları arasında Bilkent Üniversitesi İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünde lisans eğitimi almıştır. 2017 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde Sosyal Bilimler Enstitüsü Orta Doğu Araştırmaları Ana Bilim Dalında yüksek lisansa başlamıştır. Bu bölümden 2020 yılında "Ekonomik Yaptırımların İranlı Kadınlar Üzerindeki Etkisi" başlıklı teziyle mezun olmuştur.

Yüksek lisans süreci içerisinde, 2019 yılında, İran Araştırmaları Merkezi'nde çalışma hayatına adım atan Bayraktaroğlu, burada İran'ın dış politikası ve nükleer stratejisi, İran-Batı ilişkileri ve nükleer silahların politikası gibi geniş bir yelpazede araştırmalar gerçekleştirmiştir. 2025 yılı itibarıyla aynı merkezde kariyerine devam eden Bayraktaroğlu, ayrıca yazılı ve görsel medyaya katkıda bulunmaktadır. İyi derecede İngilizce ve orta derecede Farsça bilmektedir.

Bayraktaroğlu, İRAM yayınlarından neşredilen "Modern İran Ansiklopedisi" ve "İran Çalışmaları Bibliyografyası"; Nobel Yayınevi tarafından yayımlanan "50 Soruda Türkiye-İran İlişkileri" kitaplarına katkıda bulunmuştur. Bayraktaroğlu ayrıca, Hitit Sosyal Bilimler Dergisi'nde 2022 yılında yayımlanan "Iran: being a nuclear threshold state within a national resistance context" başlıklı makalenin yazarlarından biridir.

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin
5'inci maddesinin 2'nci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir.

ABD-İran Arasında Yeni Temaslar: Müzakerenin Açmazları ve Savaşın Geleceği

Emine Gözde Bayraktaroğlu & Dr. Rahim Farzam

Yedinci ayını dolduran ABD-İran savaşı diplomasiyle sona erdirilebilir mi? Katar'ın arabuluculuğuyla BM Genel Kurulu marjında yeniden açılan kanal bu soruyu yeniden gündeme taşımış ancak İran'ın yedi günlük planının Washington tarafından reddedilmesi tarafların uzlaşından hâlâ uzak olduğunu göstermiştir.

Bu analiz, planı Haziran'daki İslamabad Mutabakatı ile karşılaştırarak Washington ve Tahran'ın müzakere stratejilerini besleyen kaldırâç hesaplarını, İran içindeki müzakere tartışmasını ve Körfez ülkeleri ile İsrail'in sürece etkisini incelemektedir. Analiz, zamanın kendi lehine işlediğine inanan iki tarafın karşılıklı bekleyişinin Hürmüz Boğazı'nın statüsünü krizin merkezine taşıdığını ve 3 Kasım ara seçimlerinin savaşın seyri açısından kritik bir eşik oluşturduğunu ortaya koymaktadır.